

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник навчально-науково-
виробничого центру

д. н. держ. упр., професор

_____ С.М. Домбровська

«___»_____ 2023 року

Методичні рекомендації, плани та контрольні завдання

до практичних занять

з дисципліни «Етнополітичні процеси і конфлікти в сучасній Україні»

напрямок підготовки 28 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

(назва спеціалізації)

факультет навчально-науково-виробничий центр

(назва інституту, факультету, відділення)

2023 рік

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Публічне управління етнополітичною сферою: сутність, зміст, форми.

1. Сутність і місце етнонаціонального фактора в державному управлінні
2. Організаційно-регулятивний вплив держави на управління етнонаціональними процесами
3. Механізм прийняття та реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері
4. Етнополітичний простір та етнорегіональна структура України.
5. Етнополітичні моделі розвитку державотворення в Україні.
6. Національна безпека України в єдності та політичній злагоді.
7. Державницька ідея і національне відродження.
8. Етнонаціональний фактор у державному управлінні.
9. Етнополітичний простір держави.
10. Етнополітичний простір України.
11. Основні етнополітичні моделі розвитку: світовий аналіз.
12. Можливості використання етнополітичних моделей державотворення в Україні.
13. Націоналізм, ксенофобія, расизм.

Тема 2. Державна етнонаціональна політика України – головний

1. Теоретико-методологічне розуміння теорії та психології нації.
2. Етнос і нація: політико-психологічний аналіз. Етнічна сфера людського буття.
3. Характер етносів: його соціально-політична та психологічна специфіка.
4. Суть, зміст національного характеру, особливості національного характеру українців.
5. Самоврядні потенції української ментальності. Форми самоврядування українського народу. Формування менталітету у молоді в посттоталітарному українському суспільстві.
6. Категорійний апарат етнонаціональної сфери буття.
7. Етнічна психологія, етнічна поведінка.
8. Національна свідомість. Національний характер. Особливості національного характеру етносів, мешкаючи в Україні.
9. Формування національної свідомості у молоді в сучасних умовах.

Тема 3. Мовна політика в Україні та сучасному світі.

1. Мова як чинник етноформуючої та етнодиференціюючої ознаки етносів, як етнокультурна цінність та універсальна система символів етнічного буття народу.
2. Мовна політика в сучасному світі.
3. Демократична мовна політика українського уряду та її прогресивна роль в державотворенні.
4. Основні концепції мовної політики.
5. Мовна політика Європейського союзу, США, Канади, Росії. Сучасний стан функціонування мовного простору України.
6. Історія моно їх ситуації в Україні. Мовна політика Української держави на сучасному етапі.

Тема 4. Українська політико-управлінська еліта та її роль в державотворенні.

1. Українська еліта як суб'єкт суспільної діяльності.
2. Регіональна еліта в Україні та її роль в державотворенні.
3. Політична еліта, її місце у віднайденні найефективніших шляхів і форм реформування українського суспільства.
4. Поняття етнонаціональної еліти.
5. Роль української національної еліти у становлення Української держави.
6. Національна еліта у формування культурно-освітнього потенціалу українського суспільства.
7. Еліта української діаспори.

Тема 5. Релігія та церква в етнонаціональному житті. Релігійна політика в сучасній Україні.

1. Взаємозв'язок етнічних та релігійних факторів у психології етносів.
2. Релігійність етносів в Україні (історико-психологічний ракурс).

3. Конституційні засади в галузі церковних релігійних організацій в Україні.

4. Соціально-політичні проблеми міжконфесійних конфліктів.

5. Етнічний та релігійний фактори у становлення Української державності.

6. Етнічна релігійність в Україні. Регіонально-етнічний зріз релігійної ситуації.

7. Вплив російського, польського релігійного фактора на політико-конфесійну ситуацію в Україні.

8. Етнорелігійні складові міжконфесійних конфліктів.

Тема 6. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в етнічних культурах. Українська сім'я сьогодні.

1. Сім'я, її походження, сучасна типологія, функції сім'ї у суспільстві. Основні світові тенденції в розвитку сім'ї: реальність, проблеми, перспективи.

2. Політика уряду України щодо проблем молоді та молоді сім'ї. Демографічна криза в Україні та шляхи її подолання.

3. Етнічно змішані сім'ї: позитивні і проблемні сторони.

4. Демографічна криза в Україні та шляхи її подолання.

5. Національні фактори в сімейно-шлюбних стосунках.

6. Етнічно змішані сім'ї: проблеми та шляхи їх розв'язання.

7. Політика Уряду України щодо сім'ї та молоді.

Тема 7. Міграційні процеси в Україні. Біженці, їх статус і проблеми.

1. Суть міграційної політики на сучасному етапі та її правові основи.

2. Чинники міграції.

3. Права та обов'язки біженців в Україні на сучасному етапі.

4. Міграція, її сутність, правові основи. Основні види міграції.

5. Основні напрямки міграції. Міграційні хвилі в Україні.

6. Діаспора. Українська діаспора на Сході, на Заході, в Америці та Австралії: історія та сучасний стан.

7. Проблема біженців. Біженці в Україні. Міграційна служба. Правовий статус біженців: світовий та вітчизняний контекст.

Тема 8. Цивілізована національна ідея і сучасні соціально-політичні процеси в Україні.

1. Суть національної ідеї в Україні на сучасному етапі державотворення.

2. Структура та функціональна роль національної ідеї в Україні.

3. Теоретичне підґрунтя національної ідеї.

4. Історизм національної ідеї. Роль національної ідеї у становлення незалежної України.

5. Провідники національної ідеї. Національна ідея як генеруючий чинник сталого розвитку в Україні.

Тема 9. Попередження та врегулювання етнополітичних конфліктів.

1. Поняття міжетнічного конфлікту.
2. Етнополітичні чинники конфліктів.
3. Толерантність як засіб саморегуляції поліетнічного суспільства
4. Діяльність державних управлінських структур щодо попередження та розв'язання етноконфліктів
5. Проблемні поля суперечностей в етнонаціональному розвитку поліетнічного українського суспільства.
6. Етнополітичний конфлікт: визначення категорії.
7. Історизм етнічного конфлікту. Причини виникнення етноконфлікту.
8. Основні складові етноконфлікту. Етноконфлікт і державотворення.
9. Механізми попередження, розв'язання етноконфліктів: світовий та вітчизняний досвід.
10. Толерантність як чинник недопущення етноконфлікту.

Тема 10. Персоналії світової та вітчизняної наукової думки про етнодержавницькі ідеї етносів.

Практичне заняття 10. Основоположники української етнополітичної думки. (Заслуховування рефератів по роботах політиків, літераторів, філософів, теоретиків з проблем етнонаціонального характеру).

Самостійна робота

Самостійна робота студента передбачає роботу з навчальними посібниками, періодичними виданнями, джерелами Інтернет тощо.

Самостійна робота над тематикою дисципліни включає такі форми:

- поглиблене самостійне вивчення тем;
- самостійна робота з літературними джерелами з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка до поточного та підсумкового контролю.

При підготовці студента до поточного чи підсумкового контролю можлива підготовка доповіді або реферату з обраної теми, використання научного матеріалу, прикладів, аналізу певної ситуації. Оформлення презентації.

Усі завдання самостійної роботи слухачів поділяються на обов'язкові та вибіркові, виконуються у встановлені терміни, з відповідною максимальною оцінкою та передбачають певні форми звітності щодо їх виконання. Обов'язкові завдання виконуються кожним без винятку слухачем у процесі вивчення дисципліни, вибіркові завдання є альтернативними.

Розподіл часу, відведеного на самостійну підготовку, по темах програми для вивчення теоретичного матеріалу і практичної підготовки кожен слухач здійснює особисто.

<i>№ теми</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>
Тема 1	Державна концепція етнонаціональної політики в Україні. Етнонаціональний простір та етнорегіональна структура на теренах України	10
Тема 2	Етнос і нація: політико-психологічний аналіз. Етнічна сфера людського буття	10
Тема 3	Мовна політика в Україні та сучасному світі	10
Тема 4	Українська еліта та її роль в державотворенні	10
Тема 5	Релігія та церква в етнонаціональному житті. Релігійна політика в сучасній Україні	10
Тема 6	Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в етнічних культурах. Українська сім'я сьогодні	10
Тема 7	Міграційні процеси в Україні. Біженці, їх статус і проблеми	10
Тема 8	Цивілізована національна ідея і сучасні соціально-політичні процеси в Україні	10
Тема 9	Міжетнічні конфлікти: суть, причини виникнення та профілактика	4
Тема 10	Персоналії світової та вітчизняної наукової думки про етнодержавницькі ідеї етносів	2
Разом		86

Індивідуальні завдання

З метою систематизації, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичного застосування знань слухачами з навчального курсу та розвитку навичок самостійної роботи навчальним планом передбачено:

- 1а – індивідуальне завдання, що виконується під час аудиторних занять;
- 1с – індивідуальне завдання, що виконується під час самостійної роботи.

Тема індивідуального завдання обирається у відповідності до теми магістерської роботи або за наведеним нижче списком. У будь-якому разі вона **повинна бути узгоджена із викладачем**.

Індивідуальне завдання (реферат) є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового екзамену чи заліку.

Мета. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Структура реферату:

- вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування, виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- вказуються і коротко характеризуються методи роботи при виконанні практичних, розрахункових, моделюючих робіт
- основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;
- висновки;
- список використаної літератури.

Порядок подання та захист

1. Звіт про виконання подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (за об'ємом до 10 арк.).
2. Реферат подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає екзамен (або залік), не пізніше ніж за 2 тижні до екзамену (заліку).
3. Оцінка за реферат виставляється на заключному занятті (практичному, семінарському і т. ін.) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).
4. Оцінка за реферат є обов'язковим компонентом іспитової оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Розкриття українського характеру у творчості письменницької еліти Слобожанщини в XVI-XIX ст.
2. Український чинник у творчості Т.Г. Шевченка.
3. Національна складова у творчості І. Франка.
4. Націоналізм Д. Донцова.
5. Державницькі ідеї М. Грушевського.
6. Національна ідея І. Лисяка-Рудницького.
7. Національно-державницька ідея М. Драгоманова.
8. Д. Багалій про історію Слобідського краю.
9. Етнополітичні погляди Ю. Липи.
10. Технології управління етнонаціональними процесами.

11. Чисельність етносів в Україні.
12. Функції управління етнопонаціональними процесами.
13. Перепис населення в Україні.
14. Вищі органи виконавчої влади в галузі державного етнопонаціональними процесами.
15. Об'єктивні природні ознаки етносу.
16. Імперська держава.
17. Унітарна держава.
18. Форми національно-державного устрою.
19. Асоційовані держави.
20. Унітарні держав з елементами федералізму.
21. Ознак федерації.
22. Характеристика федеративних держав.
23. Теорії нації.
24. Концепція моноетнічної держави.
25. Концепція «багатонаціональної держави».
26. Етнопонаціональна концепція «національних інтересів».
27. Концепція «державної інтеграції».
28. Концепція «наднаціональної держави».
29. Плюралістична модель ролі держави в реалізації етнопонаціональної політики.
30. Модель етнопонаціонального ренесансу ролі держави в реалізації етнопонаціональної політики.
31. Модель внутрішнього колоніалізму ролі держави в реалізації етнопонаціональної політики.
32. Інструментальна модель ролі держави в реалізації етнопонаціональної політики.
33. Поняття категорії «Діаспора».
34. Етнопонаціональна сутність громадянства.
35. Сутність міграції, її види, напрямки.
36. Етнічна катастрофа.
37. Етнічний занепад.
38. Сутність націоналізму, види націоналізму, націоналізм і патріотизм.
- 10 атрибутів націоналізму Б. Шейфера.
39. Національна ідея. Українська національна ідея. 40. Національно-культурні товариства.
41. Соціальний конфлікти. Міжетнічний конфлікт. Причин міжетнічних конфліктів, їх наслідки.
42. Методи попередження й розв'язання етноконфліктів. 43. Національність, етнічність, громадянство.
44. Біженці, їх статус за міжнародним і українським законодавством. Проблемами біженців в Харківській області в більшій мірі опікується.
45. Міграційна служба в Україні.

46. Управління у справах національностей і міграції Харківської ОДА.
47. Роль етносу в історії.
48. Теорія етногенезу М. Гумільова.
49. Політична нація. Українська політична нація: проблеми формування.
50. Титульна нація.

Методи навчання

– лекції, практичні та семінарські заняття, презентації, тренінги з використанням методики case-study та практичною демонстрацією набутих навичок, дискусії в аудиторії;

– самостійний робота з першоджерелами, дослідження інформаційний ресурсів, пошук первинної інформації (наукові публікації, документи, протоколи, офіційні звіти, статистичні матеріали, законодавчі та інші нормативні акти);

– презентації на семінарах дозволять слухачам продемонструвати обсяг додаткової інформації та вибіркового користування нею під час тестування.

Методи контролю

Форма підсумкового контролю за вивчення дисципліни – *екзамен* (проводиться у формі тестування).

Об'єктом поточного контролю знань за вивчення одного модулю слухача є: 1. Систематичність та активність роботи протягом семестру над вивченням

програмного матеріалу дисципліни;

2. Написання індивідуального завдання, участь у практичних заняттях, поточні контрольні заходи.

Знання слухачів оцінюються на підставі:

Групових дискусій під час семінарського заняття та презентацій практичного заняття (кожному слухачеві відводиться 10 хвилин на презентацією та 5 хвилин на запитання та обговорення), критеріями оцінки є зміст, аналіз та спосіб подання інформації.

Індивідуального навчально-практичного завдання. Підсумкового тестування.

Вміння шукати, обробляти та трактувати інформацію, робити узагальнення та висновки буде продемонстроване слухачами на практичних заняттях та в індивідуальній письмовій роботі.

Вміння критично мислити буде продемонстровано під час процедури оцінювання (практичні заняття + індивідуальна робота + тестування): слухачі мають вміти визначати управлінські завдання, їх демократичність та прозорість щодо організації діяльності місцевих органів влади з надання управлінських послуг в етнонаціональній сфері, вибирати концепції та засоби аналізу відповідної політики державних та самоврядних органів.

Вміння користуватися поданими вище засобами аналізу зазначеної проблеми та пропонувати відповідні рішення продемонструє вміння

слухачів генерувати власні рішення.

На практичних заняттях слухачі зможуть продемонструвати свої здібності щодо обґрунтування необхідності внесення змін у організацію діяльності місцевих органів влади та їх взаємодії і, одночасно, вміння працювати самостійно та в групі.

Те, що модуль сфокусовано на проблемах етнополітичних процесів та етноконфліктах в умовах проведення ринкових реформ, сприятиме розвиткові у слухачів здібностей діяти відповідно до контексту соціальної, економічної та політичної різноманітності та стану економічного розвитку регіону.

Підсумкова оцінка за вивчення модулю складається з:

- відвідування практичних занять, активність і рівень знань при обговоренні проблемних питань (до 20 балів);
- поточні контрольні заходи (тестування) (до 10 балів).
- індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Сучасні геополітичні процеси: світ і Україна» (до 40 балів);
- оцінка за екзамен (проводиться у формі тестування) (до 30 балів).

Розподіл балів, які отримують студенти

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

10 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

5-9 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні помилки.

3-4 бали – завдання виконане частково, , у звіті допущені незначні помилки. 2 бали – завдання виконане частково, але обґрунтування відповіді

недостатнє, у звіті допущені незначні помилки.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки. 0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи (реферат) здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів):

40 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

30-39 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

20-29 балів – робота виконана майже на 70-89 % від загального обсягу;

10-19 балів – обсяг виконаних завдань становить від 50 до 69 % від загального обсягу;

5-9 балів – здобувач виконав лише від 10 до 49 % від загального обсягу;

1-4 балів – у цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10 % від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 25 балів):

20-25 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

15-20 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

7-14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Методичне забезпечення

Під час вивчення курсу застосовуються наступні інноваційні методи та технології:

- слухачам надається лазерний DVD-диск з повним складом навчальних матеріалів, методичних вказівок, навчальних відеофільмів, тестових та індивідуальних завдань, глосарієм, бібліотекою курсу тощо;

- читання лекцій за допомогою мультимедійної техніки (ПЕОМ, мультимедійний проектор) в формі презентації MS Power Point;

- семінари-дискусії із захистом індивідуального есе в формі презентації MS Power Point або документу MS Word;

- робота в малих групах з розглядом поточних міжнародних проблем методом «Кейс-стаді»;

- робота в малих групах з розробкою пропозицій до національних політико-правових документів у сфері зовнішньої політики та національної безпеки методом «Уорк-шоп»;

- модульний контроль передбачено за допомогою ПЕОМ у середовищі Prometheus;

- використання навчальних відеофільмів та відеоматеріалів візуального супроводження за допомогою Windows Media;

- самостійна робота з першоджерелами та додатковими джерелами з Інтернету за допомогою програм Adobe Acrobat, Adobe Reader та Internet Explorer.

Плани практичних занять

Тема 1. «Етнонаціональний фактор у державному управлінні» (2 години)

Мета: формування аналітичних навичок щодо аналізу ролі етнонаціонального фактора у державному управлінні.

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями сутності та основних засад здійснення сучасної етнонаціональної політики України;
- здобути вміння аналізувати основні проблеми та шляхи вдосконалення етнонаціональної політики України;
- орієнтуватися в головних напрямках сучасної етнонаціональної політики України;
- розкрити її основні тенденції та перспективи розвитку;
- визначити найбільш актуальні проблеми державного управління цієї сферою;
- аналізувати сучасний стан етнонаціональної політики на регіональному рівні.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, етнополітичні процеси.

План практичного заняття – письмове виконання завдання.

Форма проведення: письмово.

Завдання для виконання: 1.1 – 1.2.

<p><i>Завдання 1.1.</i> Проаналізувати діяльність центрального (регіонального) органу державного управління етнонаціональною сферою</p>	
1.	Виберіть конкретний орган державного управління етнонаціональною сферою
2.	Визначте структуру, функції і основні завдання обраного органу державного управління етнонаціональною сферою
3.	Оцініть його вплив на етнополітичні процеси

Форма звітності для завдання 1.1.

1.	Орган державного управління етнонаціональною сферою (назва).
2.	Структура.
3.	Функції.
4.	Завдання.

5. Вплив органу державного управління етнонаціональною сферою на етнополітичні процеси.	
Висновок:	

<p><i>Завдання 1.2.</i> Визначити місце державного управління етнонаціональними процесам в державному управлінні.</p> <p>1. Визначте основні складові державного управління.</p> <p>2. Визначте основні елементи державного управління етнонаціональною сферою.</p>

Форма звітності для завдання 1.2:

1. Місце державного управління етнонаціональними процесам в державному управлінні.	
2. Система державного управління.	
3. Система державного управління етнонаціональними процесами.	

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал (тема 1).
2. Зверніть увагу на визначення понять етнонаціональний фактор, державне управління етнонаціональною сферою.
3. Проілюструйте конкретними прикладами свої висновки щодо специфіки державного управління в етнонаціональній сфері.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
3. Куц Ю.О., Куць О.М., Лісничий В.В. Етнонаціональні чинники державотворення: Монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 108 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
4. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – Київ: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.
5. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: Енциклопедія / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Довіра, 1998. – 911 с.

6. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю.І. Римаренко, В.Г.Чернець та ін. / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2000. – Ч. 1. – Кн. 1. – 336 с.

7. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю. І.Римаренко, В. Г.Чернець та ін. / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2001. – Ч. 1. – Кн. 2. – 522 с.

Тема 2. «Категорійний апарат етнонаціональної сфери буття. Механізм реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері»

Мета: надати знання про засади етнонаціональної політики, їх місце в державному управлінні, прослідкувати становлення етнонаціональної політики України.

Після виконаної роботи студент повинен:

- оволодіти знаннями щодо засад етнонаціональної політики, їх місце в державному управлінні;
- здобути вміння аналізу вибору моделей етнодержавотворення;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо становлення етнонаціональної політики України.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, етнополітичні процеси.

План практичного заняття – письмове виконання завдання

Форма проведення: письмово.

Завдання для виконання: 2.1 – 2.2.

Завдання 2.1. Розробити основні напрямки взаємодії держави й політичних інститутів (парті) відносно вирішення національного питання.

1. Виберіть певну політичну силу (партію).
2. Охарактеризуйте її ставлення до національного фактора в розвитку суспільства.
3. Оцініть рівень імплементації програмних завдань політичної сили в етнонаціональній сфері.

Форма звітності для завдання 2.1.

1. Політична сила (партія).	
2. Програмні завдання в етнонаціональній сфері.	1
3. Механізми їх втілення.	
4. Рівень імплементації програмних	

завдань політичної сили в етнонаціональній сфері.	
Висновок:	

<p><i>Завдання 2.2.</i> Здійснити аналіз реалізації права національного самовизначення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оберіть етнос. 2. Визначте можливості його самовизначення. 3. Розкрийте механізми національного самовизначення обраного етносу.
--

Форма звітності для завдання 2.2:

1. Етнос.	
2. Законодавче поле його діяльності щодо самовизначення.	1
3. Основні напрямки діяльності відносно самовизначення.	
4. Механізми впливу держави (держав) на процеси самовизначення етносу.	
Висновок:	

Завдання для виконання:

<p><i>Завдання:</i> Визначити механізм прийняття й реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері на центральному (регіональному) рівні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте основні складові механізму прийняття управлінських рішень в етнонаціональній сфері на центральному (регіональному) рівні. 2. Визначте основні напрямки механізму реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері на центральному (регіональному) рівні.
--

Форма звітності для завдання

1. Механізм прийняття й реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері на центральному (регіональному) рівні.	
2. Його складові.	
3. Шляхи формулювання, прийняття й реалізації управлінського рішення.	

Висновок:

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал (тема 2).
2. Зверніть увагу на визначення понять етнонаціональний фактор, державне управління етнонаціональною сферою.
3. Проілюструйте конкретними прикладами свої висновки щодо специфіки механізму прийняття й реалізації управлінських рішень в етнонаціональній сфері.
4. Підберіть конкретні матеріали, що характеризують діяльність органу державної влади та інституту громадянського суспільства.
5. У процесі виконання завдання зверніть увагу на механізми взаємодії органу державної влади та інституту громадянського суспільства, взаємну відповідальність та підконтрольність діяльності цих інститутів.

Список рекомендованої літератури

Законодавчі акти

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV ([2222-15](#)) від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст. 44); Сторінка «[Законодавство України](#)» сайту Верховної Ради (<http://zakon.rada.gov.ua>). (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. Повідомлення Державного комітету статистики України. – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. № 2494-ХІІ // www.rada.gov.ua.
4. Про правовий статус закордонних українців. Закон України № 1582-ІУ апмнятий Верховною Радою України 4 берехня 1994 р. // CD-ROM. Законодавство України. – 2008 р.
5. Про ратифікацію Рамкової конвенція Ради Європи про захист національних меншин. Закон України від 9 грудня 1997 р. № 703/97-ВР // www.rada.gov.ua.

Література

6. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
7. Куць О.М. Етнополітологія: Навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008, (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

8. Куц Ю.О., Куць О.М., Лісничий В.В. Етнонаціональні чинники державотворення: Монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 108 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

9. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – Київ: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.

10. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: Енциклопедія / За ред. Ю.І. Римаренка. – Київ: Довіра, 1998. – 911 с.

11. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю.І.Римаренко, В.Г.Чернець та ін. / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2000. – Ч. 1. – Кн. 1. – 336 с.

12. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю.І.Римаренко, В.Г.Чернець та ін. / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2001. – Ч. 1. – Кн. 2. – 522 с.

Тема 3. Мовна політика

Мета: надати знання про засади мовної політики, її місце в державному управлінні, прослідкувати становлення мовної політики України.

Після виконаної роботи студент повинен

– оволодіти знаннями щодо засад мовної політики, її місця в державному управлінні;

– удосконалити навички аналітичного мислення щодо становлення мовної політики України.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, мовна політика.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення)

1. Основні концепції мовної політики.

2. Мовна політика Європейського союзу, США, Канади, Росії. Сучасний стан функціонування мовного простору України.

3. Історія моно їх ситуації в Україні. Мовна політика Української держави на сучасному етапі.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: Монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 4. Державотворчі потенції української еліти.

Мета: надати знання про еліти в державі, їх місце в державному управлінні, прослідкувати становлення української еліти.

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями еліти в державі, їх місце в державному управлінні;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо становлення еліти в державі.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, еліти.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення).

1. Поняття етнонаціональної еліти.
2. Роль української національної еліти у становлення Української держави.
3. Національна еліта у формування культурно-освітянського потенціалу українського суспільства.
4. Еліта української діаспори.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008, (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 5. Етнорелігійний фактор українського поступу

Мета: надати знання про етнорелігійний фактор, його місце в державному управлінні, прослідкувати становлення релігії в Україні.

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями про етнорелігійний фактор в державі, його місце в державному управлінні;
 - удосконалити навички аналітичного мислення щодо становлення релігії.
- Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, релігії.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення).

1. Етнічний та релігійний фактори у становлення Української державності.
2. Етнічна релігійність в Україні. Регіонально-етнічний зріз релігійної ситуації.
3. Вплив російського, польського релігійного фактора на політико-конфесійну ситуацію в Україні.
4. Етнорелігійні складові міжконфесійних конфліктів.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с., (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 6. Культурно-національні складові сімейно-шлюбних відносин.

Мета: надати знання про культурно-національні складові сімейно-шлюбних відносин, їх місце в державному управлінні, прослідкувати становлення сімейно-шлюбних відносин в Україні.

Після виконаної роботи студент повинен:

- оволодіти знаннями про культурно-національні складові сімейно-шлюбних відносин в державі, їх місце в державному управлінні;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо становлення культурно-національні складові сімейно-шлюбних відносин.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, сімейно-шлюбні відносини.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення)

1. Демографічна криза в Україні та шляхи її подолання.
2. Національні фактори в сімейно-шлюбних стосунках.
3. Етнічно змішані сім'ї: проблеми та шляхи їх розв'язання.
4. Політика Уряду України щодо сім'ї та молоді.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: Навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 7. Сучасні міграційні процеси в Україні

Мета: надати знання про сучасні міграційні процеси, їх місце в державному управлінні, прослідкувати основні напрямки міграції.

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями про сучасні міграційні процеси в державі, їх місце в державному управлінні;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо аналізу причин та напрямків міграції.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, міграція, діаспора, біженці.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення)

1. Міграція, її сутність, правові основи. Основні види міграції.
2. Основні напрямки міграції. Міграційні хвилі в Україні.
3. Діаспора. Українська діаспора на Сході, на Заході, в Америці та Австралії: історія та сучасний стан.
4. Проблема біженців. Біженці в Україні. Міграційна служба. Правовий статус біженців: світовий та вітчизняний контекст.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 8. Національна ідея: сутність та визначення в Україні

Мета: надати знання про національну ідею, її місце в державному управлінні, проаналізувати можливість створення національної ідеї в Україні.

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями про національну ідею, її місце в державному управлінні;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо можливості створення національної ідеї в Україні.

Основні поняття та терміни: етнополітична політика, національна ідея.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення).

1. Теоретичне підґрунтя національної ідеї.
2. Історизм національної ідеї. Роль національної ідеї у становленні незалежної України.
3. Провідники національної ідеї. Національна ідея як генеруючий чинник сталого розвитку в Україні.

Методичні рекомендації щодо розкриття питань плану практичного заняття

Всі слухачі розділяються на групи по 3-4 особи, готуючи доповіді на поставлені питання. Після цього, кожна група оприлюднює результати своєї роботи. На завершення відбувається обговорення доповідей.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Тема 9. Етнополітичні чинники конфліктів

Мета: сформувати у слухачів знання щодо сучасних методів попередження та врегулювання етнополітичних конфліктів, надати уявлення про механізми їх розв'язання

Після виконаної роботи студент повинен

- оволодіти знаннями про сучасні методи попередження та врегулювання етнополітичних конфліктів, їх місце в державному управлінні;
- удосконалити навички аналітичного мислення щодо можливості врегулювання етнополітичних конфліктів;
- розкрити толерантності як засобу саморегуляції полі етнічного суспільства.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, етнополітичні конфлікти.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення)

1. Етнополітичний конфлікт: визначення категорії.
2. Історизм етнічного конфлікту. Причини виникнення етноконфлікту.
3. Основні складові етноконфлікту. Етноконфлікт і державотворення.
4. Механізми попередження, розв'язання етноконфліктів: світовий та вітчизняний досвід.
5. Толерантність як чинник недопущення етноконфлікту.

Завдання для виконання: 3.1.1 – 3.1.2.

Завдання 3.1.1. Проаналізувати причини виникнення етноконфлікту.

1. Виберіть певний регіон де виник етноконфлікт.
2. Охарактеризуйте його причини.

Форма звітності для завдання 3.1.1.

1. Конфліктогенний регіон	
2. Причини виникнення етноконфлікту	1. 2. 3.
Висновок:	

Завдання 3.1.2. Розробка можливих шляхів вирішення етноконфлікту.

1. Визначте основні напрямки вирішення етноконфлікту.
2. Вкажіть на можливості їх реалізації.

Форма звітності для завдання 3.1.2:

1. Загальна характеристика конфліктогенного регіону	
2. Характеристика причин етноконфлікту	1. 2.
3. Основні напрямки вирішення етноконфлікту	1. 2.
4. Можливості реалізації основних напрямків вирішення етноконфлікту	Напрямок 1 Напрямок 2 Напрямок 3
5. Оцінка можливих наслідків реалізації основних напрямків вирішення етноконфлікту.	
Висновок:	

Завдання 3.2.1. Здійснити прогноз розгортання етнополітичної ситуації в конкретній адміністративній одиниці

1. Виберіть певну територіально-адміністративну одиницю (місто, область, район, село тощо).
2. Здійсніть прогноз щодо можливого розгортання етнополітичного процесу.
3. Вкажіть на можливі етнотолерантні дії органів державної влади в ході розгортання етнополітичного процесу.

Форма звітності для завдання 3.2.1

1. Територіально-адміністративна одиниця.	
2. Об'єкт прогнозування (етнополітична ситуація).	
3. Характеристика теперішнього стану.	
4. Стан, що прогнозується.	
Висновок:	

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття та його виконання:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал розділу 3 (3.3).
2. Підберіть конкретні матеріали, що характеризують етноконфліктогенність регіону.
3. У процесі виконання завдання зверніть увагу на можливі варіанти вирішення етноконфлікту.
4. Підберіть конкретні матеріали, що характеризують діяльність обраного об'єкта.
5. У процесі виконання завдання зверніть увагу на термін здійснення прогнозу, місце обраного інституту у системі державної влади, показники прогнозування.

Список рекомендованої літератури

Документи

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV ([2222-15](#)) від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44) // <http://www.rada.kiev.ua>.
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
3. Універсал національної єдності.
4. Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького // <http://www.nbuv.gov.ua/articles/history/1710cnst.htm>.
5. Всесвітня декларація про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. – 1997. – № 1 – 2 (3). – С. 95 – 97.
6. Європейська Хартія про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. – 1997. – №1 – 2 (3). – С. 90 – 94.
7. Закон України «Про Кабінет Міністрів України». від 21.12.2006 № 514-V (<http://zakon.rada.gov.ua>) (див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).
8. Закон України «Про державну службу». 16 грудня 1993 року, № 3723 – XII // <http://www.rada.kiev.ua>.
9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». 21 травня

1997 року, №280/97 // <http://www.rada.kiev.ua>.

10. Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ». 15 січня 1999 року, №401-XIV // <http://www.rada.kiev.ua>.

11. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». 9 квітня 1999 року, №586 – XIV // <http://www.rada.kiev.ua>.

12. Закон України «Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзень, Гостомель, Коцюбинське Київської області». 5 квітня 2001 року, № 2352 – III // Урядовий кур'єр: Орієнтир. – 2001. – 20 черв. – С. 1-6; www.rada.kiev.ua.

13. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин». 15 травня 2003 року, № 802-IV // <http://www.rada.kiev.ua>

14. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». 8 вересня 2005 року №2850-IV // <http://www.rada.kiev.ua>.

15. Концепція адміністративної реформи в Україні / Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи. – Київ, 1998. – 61 с.

16. Про біженців: Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3319-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 294.

17. Про відзначення Міжнародного дня рідної мови. Розпорядження Президента України від 14 лютого 2002 р. № 34/2002-рп // Захист прав національних меншин в Україні: Збірник нормативно-правових актів. – Київ: Держкомнаціміграції, АНКАОУ, 2003. – С. 202.

18. Про встановлення регіонів тимчасового розселення біженців: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 1995 р. – № 396. – <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/mdpn.htm>.

19. Про громадянство України: Закон України від 8 жовтня 1991 р. № 16366-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 50. – Ст. 701.

20. Про державний суверенітет України: Декларація Верховної Ради УРСР від 16 липня 1990 р. № 55-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.

21. Про заходи щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств. Розпорядження Президента України від 21 вересня 2001 р. № 252/2001-рп // Захист прав національних меншин в Україні: Збірник нормативно-правових актів. – Київ: Держкомнаціміграції, АНКАОУ, 2003. – С. 202-204.

22. Про комплексні заходи щодо розвитку культур національних меншин України на період до 2005 року // Захист прав національних меншин в Україні: Збірник нормативно-правових актів. – Київ: Держкомнаціміграції, АНКАОУ, 2003. – С. 223-228.

23. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. № 2494-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 528.

24. Про посвідчення біженця: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 р. № 419 // Зб. постанов Уряду України. – 1995. – № 8. – Ст. 218.

25. Про правовий статус закордонних українців. Закон України № 1582-IV апмйнятий Верховною Радою України 4 березня 1994 р. // CD-ROM. Законодавство України. – 2005 р..

26. Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, 1992: Закон України від 24 грудня 1999 р. № 1350-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 3. – Ст. 24.

27. Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов національних меншин. Закон України від 15 травня 2003 р. № 802-IV // Захист прав національних меншин в Україні: Збірник нормативно-правових актів. – К.: Держкомнаціміграції, АНКАОУ, 2003. – С. 139.

28. Про ратифікацію Рамкової конвенція Ради Європи про захист національних меншин. Закон України від 9 грудня 1997 р. № 703/97-ВР // Захист прав національних меншин в Україні: Збірник нормативно-правових актів. – К.: Держкомнаціміграції, АНКАОУ, 2003. – С. 100.

29. Про результати перевірки цільового використання коштів державного бюджету, призначених на фінансування заходів, пов'язаних з поверненням кримськотатарського народу та чол. інших національностей, які були незаконно депортовані з України. – Вип. 5. – Київ: Рахункова палата України, 2001.– 33 с.

30. Про стан вирішення питань щодо набуття і припинення громадянства України // Урядовий кур'єр. – 2000. – 14 грудня.

31. Про стан роботи органів державного управління по створенню умов для розвитку культур національних меншин України. Постанова Президії Верховної Ради УРСР від 22 лютого 1991 р. № 762-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 13. – Ст. 151.

32. Про створення органів міграційної служби в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 червня 1994 р. – № 428. – <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/mdpn.htm>.

33. Про фонд розвитку культур національних меншин України: Указ Президента України від 29 квітня 1992 р. № 279 // 36. указів Президента. – 1992. – № 2. – 30 червня.

Література

Додаткові матеріали для вивчення

Книги, навчальні посібники, енциклопедії

34. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

35. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008, (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

36. Куц Ю.О., Куць О.М., Лісничий В.В. Етнонаціональні чинники державотворення: Монографія. – Харків: Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 108 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

37. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – Київ: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.
38. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: Енциклопедія / За ред. Ю.І. Римаренка. – Київ: Довіра, 1998. – 911 с.
39. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю.І. Римаренко, В.Г. Чернець та ін. / За ред. Ю.І. Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2000. – Ч. 1. – Кн. 1. – 336 с.
40. Енциклопедія етнокультурознавства / Ю.І. Римаренко, В.Г. Чернець та ін. / За ред. Ю.І.Римаренка. – Київ: Державна академія керівництва кадрів культури і мистецтв, 2001. – Ч. 1. – Кн. 2. – 522 с.
41. Надолішній П.І. Етнонаціональний аспект адміністративної реформи в Україні (теоретико-методологічний аналіз): автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / Укр. Акад. державного управління при Президентові України. – Київ, 1999. – 35 с.
42. Надолішній П.І. Розбудова нової системи врядування в Україні: етнонаціональний аспект (теоретико-методологічний аналіз): монографія. – Київ; Одеса: Вид-во УАДУ: Астропринт, 1999. – 304 с.
43. Етнополітологічна енциклопедія / Авт. кол.: Римаренко Ю., Іванченко І., Картунов О., Кресіна І., Майборода О., Мироненко О., Римаренко С., Ткаченко В., Шемшученко Ю. та ін. – Київ: Вища школа, 1997. – 728 с.
44. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство: Теоретико-методологічні засади. – Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 264 с.
45. Пірен М.І. Етнополітика в Україні: соціо-психологічний аналіз. – Київ: Ун-т «Україна», 2007. – 408 с.
46. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями: монографія. – Київ: Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с.
47. Сенюшкіна Т.О. Попередження та врегулювання етнічних конфліктів: державно-управлінський вимір (проблеми теорії, методології, практики). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – 368 с.
48. Толерантність у поліетнічному суспільстві: питання теорії і практики. – Київ: Фонд «Європа ХХІ», 2003. – 256 с.
49. Міграція і толерантність в Україні. – Київ: Стилос, 2007. – 191 с.
50. Сприяння поширенню толерантності у поліетнічному суспільстві. / О.Майборода, Р.Чілачава, Т.Пилипенко та ін. – Київ: Фонд «Європа ХХІ», 2002. – 312 с.

Тема 10. Основоположники української етнополітичної думки

Мета: сформувати у слухачів знання про основоположників української етнополітичної думки.

Після виконаної роботи студент повинен

– оволодіти знаннями про основоположників української етнополітичної думки;

– удосконалити навички аналітичного мислення.

Основні поняття та терміни: етнонаціональна політика, національна ідея.

План практичного заняття (питання та проблеми для обговорення)

Заслуховування рефератів по роботах політиків, літераторів, філософів, теоретиків з проблем етнонаціонального характеру.

Список рекомендованої літератури

1. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 204 с. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

2. Куць О.М. Етнополітологія: навч. посіб. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008. (Див. компакт-диск, розділ «Бібліотека»).

Рекомендована література

Базова

1. Куц Ю.О. Етнополітичні процеси в сучасній Україні (управлінський аспект). – Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002.

2. Кічера Н.М. Етнополітичні процеси в країнах Центральної Європи / Н.М. Кічера // Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть : навч. посіб. / упоряд. М. Лендшел. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. – С. 287-346.

3. Надолішний П.І. Розбудова нової системи врядування в Україні: Етнонаціональний аспект (теоретико-методолог. аналіз): монографія. – Київ; Одеса: Вид-во УАДУ; Астропринт, 1999.

Допоміжна

4. Пірен М.І. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. – Київ: Вид-во УАДУ, 1999.

5. Ребкало В.А., Обушний М.І., Майборода О.М. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні: – Київ: Вид-во УАДУ, 1996.

6. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство: Теоретико-методолог. проблеми: підручник: – Київ: Ін-т держави і права ім. Корецького, 2001.

Інформаційні ресурси

1. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.

2. Особливості розвитку українського етносу. – <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10806/>.

**Укладач – професор кафедри публічного адміністрування
у сфері цивільного захисту О. Крюков**